

Geen sprake van rancune bij Wim Aantjes

“Ik geloof niet meer in dogma’s”

“Wat ik gewild heb, dat heb ik kunnen doen. Ik ben Kamerlid geweest en ik ben fractievoorzitter geweest. Vergeet niet dat het parlement het hart is van de democratie. Ik heb het rechtstreekse contact met de mensen altijd zeer gewaardeerd. En dat doe ik nog steeds”, stelt Wim Aantjes (Bleskensgraaf, 1923) vast op zijn thuisbasis in Utrecht. Hij is nog altijd een veel gevraagd spreker, zeker nu er weer verkiezingen in het vooruitzicht zijn. Recent hoogtepunt was het 25-jarig jubileum van het CDA. Hij stond er voor het eerst weer op het politieke podium en werd met luid applaus verwelkomd.

“Ze klaptten wellicht meer voor zichzelf dan voor mij. Het moet bevrijdend geweest zijn. Een soort collectieve opluchting die zich van hen meester maakte. Je moet niet denken dat ik de afgelopen kwart eeuw gefrustreerd heb rondgelopen. De mensen denken dat omdat men er regelmatig op teruggrijpt als mijn naam valt. Naast mijn publieke leven heb ik ook een privé-leven. Daarin zijn veel ingrijpender zaken gebeurd. M’n zoon die een nier heeft afgestaan aan z’n broer. Dat was ten tijde van al die politieke commotie. En zeer recent een kleindochter die door koolmonoxidevergiftiging om het leven komt. En niet te vergeten een echtscheiding. Ik wil daar niet veel over kwijt, maar ik kan je verzekeren: politiek is de pestilentie voor het huwelijk.”

Trots is hem vreemd. Aantjes weet van zijn goede kanten, maar ook van zijn tekortkomingen. Wat hem tevreden stemt is dat indertijd de voltallige CDA fractie het afschuwelijk vond dat hij moest opstappen. In zijn beleving heeft het niet veel gescheeld of het CDA was een vroege dood gestorven. Dat hij fractievoorzitter werd, accepteerde men met name in de katholieke bloedgroep met tegenzin. Hij proefde dat het afgedwongen werd om de tent overeind te houden.

Historische traditie

“Wat ik niet begrijp is dat ik ooit tegen de AOW heb gestemd en dat ik ook geen voorstander was van de Algemene Bijstandswet. Ik vond dat die beter via een soort verzekering geregeld moesten worden, niet in de vorm van een staatspensioen bijvoorbeeld. Ik stond daarin in een historische traditie. Ik beriep me op de anti-revolutionaire voormannen. Ze hadden in hun tijd gelijk. Later ben ik in gaan zien dat je je beleid moet afstemmen op de veranderende omstandigheden. Dat moet je eigenlijk elke morgen opnieuw ontdekken. Je moet voor jezelf een norm vaststellen en je afvragen wat ervan te verwezenlijken is. Wat je kunt doen dat moet je doen. Als de relatie tussen normen en omstandigheden verandert, dan moet je ook de praktische toepassingen aanpassen. In het dagelijks leven moet je kiezen tussen goed en slecht, in de politiek eerder tussen allerberooftst en berooftst. Als christen kies je dan maar voor het laatste. Dat moet je ook toepassen op ingewikkelde kwesties als abortus, euthanasie en dergelijke. Ik kan heel ver mee met André Rouvoet, maar in dat opzicht gaat hij en zijn partij in de fout. Je moet mekaar niet dwingen iets te geloven.”

Verschuiving

De voormalig fractievoorzitter geeft aan dat zijn politieke verschuiving van rechts naar links niet is los te koppelen is van de verandering in zijn religieuze opvattingen. Hij zegt sterke beïnvloeding te hebben ondergaan van enerzijds verwante politici als Berghuis, Bruins Slot en

anderzijds van theologen als Dorothee Sölle, die nog verwant is aan zijn eerste uit Duitsland afkomstige vrouw. Zijn huidige politieke stellingname ontstond vooral ook uit de overtuiging dat zoveel mensen het zonder politiek niet redden. Hij verbaast zich hogelijk over een uitspraak van partijgenoot Schmelzer die onlangs stelde dat er wat dat betreft geen verschil mocht zijn tussen armoezaaiers, professoren of ondernemers. Onder meer zijn jarenlange betrokkenheid bij de psychiatrische zorg heeft Aantjes duidelijk gemaakt dat het tegenovergestelde noodzakelijk is: opkomen voor zwakkeren is een basisprincipe in een sociaal democratie. Hij roept een herinnering op uit zijn oorlogsverleden: “Ik was postbode in een kleine Duitse gemeenschap, waarin er nog een groot verschil bestond tussen de beter gesitueerden en de arbeidersklasse. Zo kwam ik bij mensen die op post wachten van hun geliefden aan het front. Moeders op die van zonen en kin deren op die van hun vader. Ik ging er elke dag langs. Regelmatig zat er ook post bij die terugkwam, omdat de geadresseerde gevallen was. Ik hield die achter, want ik kon het niet over m’n hart verkrijgen die te bezorgen. Eigenlijk wilde je wel dat er zo veel mogelijk Duitsers zouden sneuvelen om het einde van de oorlog te bespoedigen, maar dan toch niet die ene vader van die kinderen of die ene zoon van die moeder met wie je een band had opgebouwd. Voel je het dilemma? Het gaat niet om macht in deze wereld, het gaat om recht.”

Mild

Aantjes komt nog regelmatig in de Alblasserwaard. Is het niet voor een min of meer politieke aangelegenheid dan wel in gezelschap van zijn vrouw, die directeur is van Passage. Hij geeft dan zelf wel een ander doel dan de bijeenkomst van de voormalige plattelandsvrouwen. Hij haalt nog een ingrijpende gebeurtenis op: “Zwemmen was niet van belang. Dat hoefde je niet te leren anders had de Schepper ons wel met zwemvliezen uitgerust. Ik ben bijna een keer verdronken in de Graafstroom, ternauwernood gered door een oom. Niettemin heb ik er veel aan te danken dat ik in deze streek ben opgegroeid. Al is het alleen maar vanwege de bijbelkennis die ik opgedaan heb. Ik ben dan nu wel vrijzinnig, maar zo ver als Kuitert wil ik niet gaan. Vroeger wist ik het precies, nu weet ik het niet meer. Een ding is duidelijk: ik geloof niet meer in dogma’s. Toch blijft min of meer een fundamentele angst ons bij. Dat zit er ingebakken. De vraag: hoe loopt het af? Ik ben mede daarom ook mild over de mensen die er nog steeds zo over denken. Voor mezelf stel ik vast dat ik meer een vertrouwensgeloof heb gekregen in plaats van een geloof dat gebaseerd is op angst.”

Trouw

We komen haast weer vanzelf op de actuele politieke situatie, de rol van politici en de verantwoordelijkheid van machthebbers. Uiteraard ook op de voorman van het huidige kabinet, hoewel hij er niet te veel woorden aan wil vuilmaken. Wat er ook al die jaren is voorgevallen Aantjes is de partij trouw gebleven en hij weet ook niet zo gauw een alternatief hoewel hij in Rouvoet een waardige pleitbezorger van het christelijk gedachtegoed ziet. “De partij zit prima in elkaar, maar de cultuur binnen de partij daar is wel wat op aan te merken. Balkenende omringt zich met de verkeerde adviseurs. Ze zijn niet kritisch genoeg. Ik merkte dat ook op het feestcongres. Het is te veel geënceneerd. Ze zouden meer de rol van de advocaat van de duivel op zich moeten nemen. De partij moet kritisch zijn net zoals de bijbel dat is. Het doet me denken aan de tijd van het Oude Testament. Koning Saul was aangesteld als koning, maar hij was te veel met zichzelf bezig. Hij richtte voor zichzelf een teken op. Daarom moest er een ander komen. De waarschuwing is duidelijk: hoe gevaarlijk is de invloed van macht? Je krijgt macht niet om te heersen maar om te dienen. En wie moet je

dienen? De mensen die het het hardste nodig hebben. Dat is de boodschap van bijbels verantwoorde politiek. Er is geen beter uitgangspunt dan die boodschap van het evangelie.”